

Merre fejlődik a transzferárazás?

Néhány évvel ezelőtt szakértői körökben elterjedt volt az a vélemény, amely szerint a transzferárazás jelentősége – újdonságával együtt – az évtized végére lényegében megszűnik, és az adóhatóság új területeket helyez majd vizsgálatai középpontjába. A helyzet másként alakul.

A transzferárak adóhatósági ellenőrzésének első fuvallatát az a 2005-ben végzett felmérés jelentette, amelynek során a revizorok egy kérdőív alapján vizsgálták, hogy az adózók eleget tettek-e a két évvel korábban hatályba lépett PM rendelet előírásainak. Ekkor még szankciók nem követték a hiányosságok feltárását, hiszen nem csak a vállalatok, de az APEH tanulási folyamata is csak éppen elkezdődött. A 2005-re vonatkozó társasági adó bevalóságok benyújtása volt az első határidő, amikorra gyakorlatilag minden multinacionális vállalat magyarországi tagjának el kellett készítenie a „szokásos piaci ár meghatározásával összefüggő nyilvántartást”. Ettől az időponttól kezdve minden átfogó ellenőrzésnek témájává vált a transzferár-nyilvántartások vizsgálata. Az APEH ezekben az időkben mintha csak a mulasztási bírság kiszabását tűzte volna zászlajára, így nem annyira tartalmi, mint inkább formai szempontból vizsgálta a részére átadott dokumentumokat.

Habár 2006-tól kezdődően évről évre kiemelt fontosságú területként jelent meg a kapcsolt ügyletekben alkalmazott árak vizsgálata, csak 2008. januárjától következett be minőségi változás az ellenőrzés gyakorlatában. A korábbi – jellemzően – formai ellenőrzést végző revizorok képzéseken sajátították el a szokásos piaci ár elvével összefüggő hazai törvényi szabályozást, néhányan pedig az OECD által kiadott transzferár irányelvben foglaltakkal is felvértezték magukat. Mindeközben az APEH hónapról hónapra közzétette iránymutatásait, amelyekkel egyre szűkebb teret hagyott a jogértelmezési vitáknak. Az adóhatóság fáradozásai mára megtérülni látszanak, hiszen a továbbra is fontolgtatás nélkül kiszabott mulasztási bírság mellett a revizorok egyre másra állapítják meg az adóalap (elsődleges) módosításából adódó adóhiányt, ami a mulasztási bírsággal szemben kiszabható összeget gyakran nagyságrendjében is meghaladja. Mindez a fejlődés, időben ugyan kicsit lemaradva, de egybeesik a Nyugat-Európában megfigyelhető tendenciával, amely szerint az adóhatóságok minden erővel igyekeznek az országok közötti jövedelem-átcsoportosításoknak gátat szabni.

A megváltozott ellenőrzési preferenciák új szemlélet kialakítását követelik meg mind a tanácsadók, mind a hazai vállalatok képviselőitől. Ma már nem elegendő a 18/2003 PM rendeletben foglalt tartalommal elkészíteni a transzferár-nyilvántartást ahhoz, hogy adókockázatunk elfogadható mértékűre csökkenjen, az alkalmazott áraknak valóban a piaci viszonyokat kell tükrözniük. Mivel a szokásos piaci ár elv (arm's length principle) betartására már a szerződések elkészítésénél különös figyelmet kell fordítani, elengedhetetlenné válik, hogy a korábban megszokott külföldről diktált árak helyett egyeztető eljárások során alakítsák ki a felek a saját, ellenőrzött ügyletükben alkalmazott ellenértéket.

A megváltozott környezetben már nem csak a kockázatok utólagos csökkentésénél – azaz a nyilvántartások megírásánál – jut fontos szerep a tanácsadóknak, de piac- és árelemzéseikkel a szerződéses feltételek kialakításában is hathatós segítséget kell nyújtaniuk. Abban az esetben, ha ezeket az elemzéseket a szerződéskötéssel

egy időben elvégezték és dokumentálták, a transzferár-nyilvántartások megírása már csak formális feladat ami jelentős erőforrásokat egyik évben sem köt le.

A fent bemutatott fejlődési folyamat végén – ahova véleményem szerint lassan megérkezünk – a tanácsadói szolgáltatások mintegy helyettesítőként jelennek meg az adóhatósági ármegállapítással, más néven APA-val (Advance Pricing Arrangement) szemben. Az elszámoló árak szakértők általi megállapítása ugyan nem jelent majd ugyanolyan, teljes biztonságot, mint az adóhatósági eljárás, mégis gyorsasága, rugalmassága és alacsony költségei miatt méltán tehet szert nagy népszerűsége.

- 2008. november 10. -

Kerényi Máté Fülöp
Kolchis Kft.